

EKKLESIOLOGIE

De Ekklesiologie, van het Griekse ἐκκλησία of latijnse ekklesia is de "leer der gemeente" of "leer over de kerk". Dit klinkt wellicht minder boeiend dan het feitelijk is! Het is niet alleen een interessante studie, maar ook een Bijbels relevante studie, aangezien er over de Gemeente (doel, vorm, ontstaan e.d.) veel te zeggen is en het een bepalende leer of opvatting is voor wat betreft de inrichting van een plaatselijke kerk of gemeente.

In deze inleiding houden we het kort, mede omdat later diverse aspecten van deze 'leer' terugkomen. We beperken ons hier dus tot een globale inleiding.

Het woord Gemeente

Het woord "gemeente" (ekklesia) komt van

ek = uit (van tussen uit)
kaleo = roepen

in de eerste gemeente werd het ook wel aangeduid als synagoge –niet geheel verwonderlijk, voor wie de ontstaansgeschiedenis van de eerste Christelijke gemeenten kent!- en later werd bij de Ebonieten (een Judeo-Christelijke sekte) deze aanduiding ook nog steeds gebruikt. Ook Josephus vertaalt het hebreeuwse woord (kahal) met synagoge.

Het woord ekklesia duidt een samenkomst, een bijeenkomst, aan van mensen die hiertoe zijn "opgeroepen" c.q. "uitgeroepen" (van tussen uit de bevolking). Dit is vergelijkbaar met het vergaderen van de Joden -als "gemeente" of "vergadering"- vanuit Egypte.

Er zijn diverse synoniemen voor het woord, zoals (vertaald): parochie (= oponthoud op een vreemde plaats), vergadering, en Kuriakos (= dat wat van de Heer, de Koning, Kurios, is). Van dit laatste woord is ons "kerk" afgeleid.

Het wezen van de gemeente

De kerk, of beter: gemeente, is géén organisatie! De gemeente is een organisme, dat is: een "levend" geheel. Een gemeenschap van mensen met als kenmerk dat zij geloven in Jezus Christus als hun Verlosser en Here. De gemeente is het "lichaam" van alle gelovigen – vanaf de éérste Pinksterdag tot aan de komst van de Here.

Het is God die bepaalt wie tot de Gemeente behoren, niet de mens! Wij mogen, als mensen, graag regels opstellen en opleggen aan mensen. Toetredingseisen, gedragsregels, lidmaatschapsbijdragen.. maar de Bijbel zegt:

"Maar gij zijt genaderd [...] tot een feestelijke en plechtige vergadering van eerstgeborenen, die ingeschreven zijn in de Hemelen" (Hebr. 12:22,23)

Dé eis die de Here stelt is dat wij 'eerstgeborenen' zijn oftewel: gelóvigen en daarmee behorend tot het (algemene) Lichaam van Christus, de Gemeente met een hóófdletter G., Hij roept de vergadering!

Luther omschrijft de kerk als "een vergadering van gelovigen die door geloof vergeving van zonden ontvangen heeft". Origenes zegt verder dat er sprake is van gééstelijke en vléselijke leden: de eersten zijn de wedergeboren gelovigen, de tweede de mensen die lid zijn van 'de organisatie' zonder te zijn wedergeboren. Helaas is dit mogelijk; immers: wie voldoet aan de gestelde voorwaarden kan, op aarde, lid worden van een kerk of gemeente. Zónder te zijn wedergeboren, zónder te behoren tot de 'eerstgeborenen'. En het omgekeerde is ook mogelijk; iemand kan wedergeboren, gelovig, zijn zónder lid te zijn van een plaatselijke gemeente of kerk.

Doel van de Gemeente

De gemeente heeft als doel een volk te verzamelen voor de Here; "de uitroeping van de Gemeente uit Joden en Heidenen".

1. Om Zijn lichaam te vormen op aarde - Ef. 1:22
2. Om de wijsheid van God te tonen - Ef. 3:10
3. Om God te verheerlijken - Ef. 3:21
4. Om Christus gehoorzaam te zijn - Ef. 5:24

De gemeente wordt genoemd c.q. vergeleken met:

1. Lichaam van Christus - Rom 12:4-8
2. Volk van God - 2 Kor 6:16
3. Kudde - Joh 10:1
4. Tempel van de Geest - Ef 2:19-22
5. Bruid van Christus - 2 Kor 11:2
6. Priesterschap - 1 Petr 2:5

Stromingen/opvattingen

De Ekklesiologie kent vier hoofdstromingen, met elk eigen opvattingen over wat de gemeente is: haar wezen, haar roeping, haar taak en de plaats van ambten, functies, 'sacramenten' e.d. binnen de gemeente. Het zal niet verbazen dat bijvoorbeeld de Rooms Katholieke kerk er andere opvattingen op na houdt dan de Baptistenkerken.. De Ekklesiologie wordt beïnvloed door kerkelijke –menselijke- opvattingen, maar als het goed zou zijn zou het juist andersom moeten zijn: de kerk zou een ekklesiologie moeten hebben gebaseerd op de Bijbel!

De stromingen welke te onderkennen zijn, hangen daarom ook nauw samen met de betreffende kerkelijke traditie, óf.. andersom! De kerkelijke traditie is voortgekomen uit de ekklesiologie van groepen gelovigen!

1. Rooms Katholieke Kerk - Episcopaaals model. De leiding van de kerk berust bij de Bisschoppen met aan het hoofd de Paus. Dit model kent men ook in de Anglikaanse kerk zij het dat zij geen Paus kennen maar het Engelse Koningshuis het 'hoofd van de kerk' is;
2. Presbyteriaanse of Reformatorische model. - O.a. de Lutherse kerk (D), PKN (NL). Kerkeraad, classis, synode (als hoogste orgaan). Idealiter mengt een synode zich niet ongevraagd in lokale aangelegenheden en is de lokale kerkeraad min of meer zelfstandig. Zij kan wel zaken voorleggen bij de classis, die vervolgens weer zaken bij de synode kan neerleggen.
3. Evangelische- of Doperse gemeenten. Congregationalistisch model: de plaatselijke gemeente is autonoom, onafhankelijk. Een onderlinge unie of bond wordt daarmee niet uitgesloten maar heeft geen zeggenschap in 'interne aangelegenheden' van een plaatselijke gemeente. Priesterschap van alle gelovigen, scheiding kerk en staat, gemeenschap van alle gelovigen, leer- en geloofsvrijheid. Model dat we zien bij onder andere de Mennonieten, Baptisten, Pinksterkerken, andere evangelische kerken en groepen.
4. Apostolische model. Geleid door een centrale figuur, "Apostel" genoemd, naar het NT-idee van apostelen. Voorbeeld: Nieuw Apostolische Kerk, Apostolisch genootschap. Men gelooft in een (soort van) Apostolische successie.

Samenvatting

De ekklesiologie houdt zich dus bezig met:

1. de gemeente en haar wezen, roeping en taak;
2. de inrichting van de gemeente (kerk) met als doel deze roeping te realiseren;
3. de opvattingen of leer van deze gemeente over haarzelf, de ambten, structuur ed.

De ekklesiologie hangt daarom nauw samen met de inrichting van een gemeente of kerkgenootschap c.q. het één beïnvloed veelal het ander en heeft daarmee vaak ook invloed op bepaalde aspecten van de theologie welke men aanhangt.

Bronnen:

- wikipedia.de
- Ekklesiologie 1, Harry Kamphuis (predikant/docent)